

طبیعت برای ماست یا ماست؟!

مهدی رضایی

نان من بی‌میانجی دگران
تو ده ای رزق بخش جانوران

چون به عهد جوانی از بر تو
بر در کس نرفتم از در تو

همه را بر درم فرستادی
من نمی‌خواستم تو می‌دادی

چون که بر درگه تو گشتم پیر
ز آنچه ترسیدنی ست دستم گیر

چه سخن کاین سخن خطاست همه
تو مرا بی جهان مراست همه

من سرگشته را ز کار جهان
تو توانی رهاند، باز رهان

در که نالم که دستگیر تویی
در پذیرم که در پذیر تویی

نظامی گنجوی

آغاز بهار و زایش دوباره‌ی طبیعت را به همه‌ی شما همکاران گرامی و همراهان عزیز تبریک می‌گوییم. فروردین، ماه شکفتن غنچه‌ها، جنبش دوباره‌ی درختان و نوید زندگی است. آغاز سال نو و شکفتن دوباره‌ی طبیعت، همیشه یادآور این حقیقت است که زمین زنده است؛ نفس می‌کشد، دگرگون می‌شود و برای ادامه‌ی حیات، به مهربانی و مراقبت ما نیاز دارد. وقتی درختان پس از خواب زمستانی سربرمی‌آورند و رودها جان تازه می‌گیرند، گویی طبیعت از ما می‌خواهد بایستیم، نگاه کنیم و بپرسیم: «ما برای نگاه‌داشتن این زیبایی چه کرده‌ایم و چه می‌توانیم بکنیم؟»

محیط زیست، نه موضوعی شکلی و نه بحثی محدود به کتاب‌های درسی است؛ زیربنای زندگی ماست. محیط زیست، تنها اطراف ما نیست؛ خانه‌ی مشترک همه‌ی ماست. هوایی که تنفس می‌کنیم، آبی که می‌نوشیم و خاکی که غذایمان از آن می‌روید، همه بخشی از این خانه‌اند. وقتی این خانه آلوده یا ویران شود، زندگی همه‌ی ما، امروز و فردا، تحت‌تأثیر قرار می‌گیرد. کیفیت هوا، سلامت آب، پایداری منابع، تنوع زیستی و حتی آرامش روانی انسان‌ها همگی به وضعیت زمین وابسته‌اند. اگر زمین سالم باشد، ما سالمیم و اگر زمین آسیب ببیند، آینده‌ی ما نیز آسیب خواهد دید.

آنچه امروز به‌ظاهر کوچک به نظر می‌رسد، در آینده‌ی نه‌چندان دور تبدیل به بحران می‌شود:

- قطع بی‌رویه‌ی درختان، گرمای هوا را افزایش می‌دهد.
 - مصرف بی‌حساب آب، نسل‌های آینده را با کمبود روبه‌رو می‌کند.
 - زباله‌های رهاشده در طبیعت، خاک و آب را آلوده می‌کنند و سلامت جانوران و انسان‌ها را تهدید می‌کنند.
 - آلودگی هوا به بیماری‌های تنفسی در کودکان و بزرگسالان دامن می‌زند و کیفیت زندگی را کاهش می‌دهد.
- این‌ها هشدارهایی هستند که هر روز با قدرت بیشتری شنیده می‌شوند؛ اما خوشبختانه امید، همیشه در دل

آموزش زنده است.

کودکان بیشتر از آنچه فکر می‌کنیم با محیط زیست در ارتباط‌اند. وقتی در زنگ علوم درباره‌ی چرخه‌ی آب یاد می‌گیرند، وقتی در زنگ هنر برگ‌ها را نقش می‌زنند، وقتی در حیاط مدرسه با گیاه کوچکی بازی می‌کنند، همه‌ی این‌ها ارتباط طبیعی آن‌ها با زمین را شکل می‌دهند. مهم‌تر از آن، کودکان می‌توانند نگرهبانان کوچک اما مؤثر محیط زیست باشند. برای نمونه خاموش کردن چراغ‌های اضافی در کلاس، استفاده‌ی درست از آب هنگام شستن دست‌ها، جداکردن زباله‌های خشک و تر، مراقبت از گلدان کلاس یا باغچه‌ی مدرسه، یادآوری رفتارهای درست به خانواده و دوستان، استفاده از لیوان یا بطری شخصی، نقاشی روی کاغذهای باطله و...

این گام‌ها شاید کوچک باشند، اما در دل فرهنگ‌سازی بزرگی قرار می‌گیرند؛ فرهنگی که از مدرسه آغاز و در جامعه گسترده می‌شود. این کارها اگرچه ساده به نظر می‌رسند، اما وقتی میلیون‌ها دانش‌آموز آن‌ها را انجام می‌دهند، همان قطره‌هایی هستند که دریا می‌شوند.

فروردین، ماه آغازهاست. بیایید امسال را سال توجه ویژه به زمین قرار دهیم؛ سالی که در آن، کودکان بیاموزند هر عمل کوچکشان می‌تواند آینده‌ی بزرگ را بسازد. با هم باشیم، با انگیزه، با امید و با این باور که آموزش، نیرومندترین ابزار حفاظت از طبیعت است.

مثل همیشه از شما آموزگاران عزیز دعوت می‌کنیم تجربه‌ها، فعالیت‌ها، طرح درس‌ها و گزارش‌های ارزشمندتان درباره‌ی آموزش محیط زیست در کلاس درس را برای ما بفرستید. اگر ایده‌ای برای آموزش عملی محیط زیست دارید، اگر دانش‌آموزانتان پروژه‌ای موفق انجام داده‌اند، یا اگر تجربه‌ای در این زمینه دارید که می‌تواند برای دیگران الهام‌بخش باشد، نوشته‌ها و عکس‌های خود را برای ما ارسال کنید. صفحات این نشریه همیشه به روی تجربه‌ها و پیشنهادهای ارزشمند شما گشوده است. چشم به راه نوشته‌های خلاقانه و الهام‌بخش شما هستیم. امسال نیز همراهان باشید!